טז: ר"ן ואלו מותרין פרק שני נדרים רש"י

גמ' חומר מכלל דנדר הוא והא מותר קתני אסיפא דאידך בבא קתני [ז]שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור זה חומר בשבועות מבנדרים: חומר בנדרים מבשבועות כיצד כו': רב כהנא מתני אמר רב גידל אמר רב ורב טביומי מתני אמר רב גידל אמר שמואל מנין שאין נשבעין לעבור על המצות ת"ל [י]לא יחל דברו [כ]דברו לא יחל אבל מיחל הוא לחפצי שמים מאי שנא נדר דכתיב [י]איש כי ידור נדר לה' לא יחל דברו שבועה נמי הא כתיב [י]או השבע שבועה לה' לא יחל דברו אמר אביי [א]הא דאמר הנאת סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מן הסוכה אמר רבא וכי מצות ליהנות ניתנו אלא אמר רבא [ב]הא דאמר ישיבת סוכה עלי והא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה ושאין נשבעין לעבור על המצות מדהכא נפקא ליה מדהתם נפקא ליה דתניא [ד]יכול נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל יכול יהא חייב תלמוד

ה)מכלל דשאוכל דאכילנא משמע. דהא נקט לאו והן: **היו מסרבים כו לאכול ואמר אכילנא אכילנא ומו אמר שבועה שאוכל דאכילנא משמע וכו'.** לפום האי ליכנא משמע דכי היכי דצריך הוכחה לומר דשאוכל דלא אכילנא משמע ה"נ צריך הוכחה דשאוכל דאכילנא משמע. וכרים פרק שבועות שמים בתרא[ו] בתוקמתיה דאכיי גופיה לא משמע הכי אלא דמשמע דלא שוס הוכחה שאוכל דאכילנא משמע וכבר כתבתי שם שזו מן הסוגיות המתחלפות וכתבתי שם גם כן דסוגיא דהתם עדיפא טפי: **מיעקס ליעניה הוא.** כלומר שהצריך באלף ונראה כלומר שאי אוכל ומיסק אדעתין הכי לפי שאין דרך בני אדם לומר שאי אוכל אלא שלא אוכל: **ואמר שבועה שלא אוכל דאכילנא משמע.** לאו למימרא שיהא מושבע שיאכל אלא לומר שאינו מושבע שלא יאכל דהכי אמר ליה וכי נשבעתי שלא אוכל עמך והלא כבר אמרתי לך דאכילנא: **ולענין הלכה** כבר כתבתי כפי שבועות שמים בתרא שהרמב"ם ז"ל פסק כאביי וכסוגיא דהתם והארכתי שם בטעמו של דבר בס"ד אבל הרמב"ן ז"ל פסק כרב אשי דלעולם שאוכל דאכילנא משמע ושלא אוכל שלא אוכל משמע[ז]: **פיסקא זה חומר בנדרים מבשבועות וכו':**

גמ' מכלל דנדר הוא. דמדקתני דשבועה חמורה מנדר משמע דבנדר נמי איכא איסורא אלא דלא חמיר כשבועה: **והא מוסר קפני.** דתנן[ח] לא אוכל לך מותר: **על מיפא דאידך קתני לה שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור.** והכא שייך למימר חומר בשבועות מבנדרים דנדרא מיהא הוי מדרבנן וכרבינא לחוקמא לעיל [עו.] בכל יחל מדרבנן אלא דשבועה חמורה מנדר דאסור מדאורייתא. ונקיט לה הש"ס להאי פרוקא אליבא דרבינא משום דקושטא דמילתא כוותיה היא דכל יחל דמתני' דרבנן קאמר. והאי דלא דייקינן נמי גבי חומר בנדרים מבשבועות מכלל דשבועה מיהא איתא משום דאין הכי נמי דאיתא ונקי הא משום שבועת שוא אלא שאיסור מלה לבטל את המצוה: **אכל מיחל הוא לחפצי שמים.** אם יש בשבועתו בטול חפצי שמים מיחל שבועתו: **לה' לא יחל דברו.** אפילו יש בנדרו בטול מצות הש"ם לא יחל: **שבועה נמי הא כתיב או השבע** וכו'. דלה' קאי נמי אהשבע שבועה: **הא דאמר הנאת סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מסוכה.** כלומר סברא הוא דלה' לא קאי אשבועה אלא אכי ידור נדר משום דנדר כדין הוא שיחול על דבר מצוה לפי שהוא אוסר על עצמו הנאת סוכה שלשון נדר כך הוא ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל לשון שבועה היינו שלא אשב בסוכה ולא כל הימנו להפקיע עצמו ממצות סוכה שהוא מצוה בה: **אמר רבא וכי מצות ליהנות ניתנו.** רבא לאו אטעמייה דאביי מקשה דודאי שפיר קאמר אלא אליביה דאי אמר הנאת סוכה עלי יושב בה ישיבה של מצוה דמצות לאו ליהנות ניתנו: **אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר שלא אשב בסוכה.** וא"ת וכי אמר ישיבת סוכה עלי מאי הוי הא דבר שאין בו ממש הוא י"ל דהכא במאי עסקינן כגון דאמר קונם סוכה לישיבתה עלי ורבא לא חש לתרוצי אלא לשון הנאה דאמר אביי אין ה"ג דבאומר סוכה לישיבתה עסקינן. אבל בתוספות אמרו שאפילו אמר קונם ישיבת סוכה עלי מהני דלא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מזכיר שם החפץ שאוסר עליו כגון שאני ישן שאני מדבר אבל כשמזכיר החפץ האסור דבר שיש בו ממש הוא ולפי זה מאי דאמרינן בפרק הע"פ (כתובות דף נח:) ובפרק בתרא דמכילתין (דף פה:) גבי מקדים מעשה ידי אשתו דמוקמינן באומר יקדשו ידיים לעושיהן לאו דוקא באומר אלא נעשה כאומר קאמר כיון שהזכיר את הידים. וא"ת ואפילו כי אמר ישיבת סוכה עלי למה לאסור ליהנות ניתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל תירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עליו אע"פ שאין לו בו הנאה אל ולפי זה אמר קונם זריקת צרור ליש עליו אסור אע"פ שאין לו בזריקתו הנאה אסור לזורקו. מיהו דוקא במפרש ישיבת סוכה או שאומר קונם סוכה עלי קונם צרור זה עלי יושב ישיבה של מצוה וזורק אותו צרור שנאסר בו ליש אם רצה דמסתמא לא אסר על עצמו אלא הנאה בלבד דהא מקדים בהמתו אסרה עליו ועל כל העולם ואפ"ה אינה אסורה בנגיעה הכא נמי איסור סתם אהילה והנאה משמע אבל כל שפירש לאסור על עצמו אפילו נגיעה חייל:

מד

אסור החפץ עליו הלכך אינו נראה כנודר לבטל המצוה שהרי לא קבל על עצמו אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל כל לשון שבועה הוא אוסר עצמו מלעשות את הדבר וכיון שהוא מחייב לעשות המצות לאו כל כמיניה להפקיע ח"ע מחיוב המצוה הלכך לא דרשינן לה' על השבע שבועה: אמר רבא וכי מצות ליהנות ניתנו. קשיא ליה לרבא על מה שהזכיר אביי הנאה בדבריו משום דמצות לאו ליהנות נתנו ואם אמר הנאת סוכה עלי לא נאסרה עליו [ח] מקרא הנאה מה שהוא מקיים מצות המקום:

גמ' מדקאמר חומר בשבועות מבנדרים. כלומר דזה חומר בשבועות מחומרא דנדרים מכלל דנדר מיהא הוי כי אמר קרבן לא אוכל לך וכו' דאיסור נדר איכא מדרבנן אלא דלא נקי מדאורייתא ולא מיחייב קרבן שבועה כי היכי דמחייב בשבועות: **והא מוסר קפני.** בנדרים לאפילו שוס איסור ליכא: **אסיפא.** הא דקתני חומר בשבועות מבנדרים דמשמע דנדר משיב לא קאי אריש דקתני קרבן לא אוכל לך אלא אסיפא דאידך בבא (לעיל יד:) דקתני קונם שאיני ישן שאיני מדבר הרי זה בלא יחל דברו [ה]ומומר רבינא עלה לעיל (טו.) לעולם כדקתני שאני ישן ומאי בל יחל בל יחל דרבנן דהיינו איסור בדבר מדאורייתא אסור וזה חומר בשבועות מבנדרים שבשבועה חלה על דבר שאין בו ממש ומייב קרבן מה שאין כן בנדרים: **אכל מיחל הוא לחפצי שמים.** שאם נדר לעבור על אחת מן המצות אין שבועה חלה עליו ומיחל לאותה שבועה דמושבע ועומד הוא לקיימה ואין שבועה חלה עליו ויכול לאכל דברו: **מאי שנא נדר.** דאמר כי נדר על המצוה חל עליו הנדר וכי עבר ועשה המצוה קם ליה בלא יחל: **דכתיב כי ידור נדר לה'.** דאפילו בחפצי שמים דלה' לא יחל דברו: **שבועה נמי.** תחול עליה אם נשבע לעבור על המצוה [ה]: **והכתיב נמי או השבע שבועה לה' לא יחל דברו.** דלה' סמוך אאו השבע דמשמע נמי לה' השבע שבועה לא יחל דברו: **אמר אביי הא דאמר הנאת סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מן הסוכה.** כלומר הא דקתני מתניתין שנודרין על המצוה כגון דאמר הנאת סוכה עלי דהשתא קאסר חפצא עליה דהכי מצי למידר אפי' לכתחילה כדאמרינן לעיל [עו.] אע"ג דמשועבד לאשתו בתשמיש חל עליו הנדר כי אמר הנאת תשמישך עלי שאינו אוסר עצמו עליה אלא לדידה אוסר עליו. וקסבר אביי דבכל לשון שבועה לא מצינו דתימול עליה דאי אמר שבועה הנאת סוכה עלי להנאתה אוסר עליו [ג] דהא ודאי לא הוה שבועה אלא נדר דכיון דקאמר עלי הייני נדר דכל היכא דקאמר עלי אמרינן הייני נדר ומייב באחריותו ונדר הוא כי אמר הכי אפילו לכתחילה מצי נדר וקאסר חפצא עליה אבל שבועה לא מצי לאוקמי אלא כגון דאמר שבועה שלא אהנה וכהאי גוונא לא מייל עליה אלא מצי למיסר נפשיה עליה דמצוה כי קאמר שלא אהנה דאוסר עצמו במצוה שהוא משועבד לו וכה"ג מיירי חומר בנדרים מבשבועות דבנדרים אומר קונם הנאת סוכה עלי ובשבועה שלא אהנה: **וכי מצות ליהנות ניתנו.** דקאמר הנאת סוכה עלי הא לא ליהנות ניתנו ולא מצי למיסר נפשיה בהנאתה דהא לא משיבה [ד] הנאה מצוה אלא ניתנו בשביל הנאה: **אלא אמר רבא וכו' ישיבת סוכה עלי.** כדאמרן דבישיבת סוכה עלי קאסר חפצא עליה: **ובשבועה שלא אשב.** קאסר נפשיה מן חפצא והא לא מצי למיעבד דמשועבד הוא למצוה ולהכי לא חיילא עליה שבועה: **יכול יהא חייב.** קרבן שבועה:

תלמוד

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ג מהלכות נדרים הלכה ו ז סמג לאוין רמב טושע"ע רי"ד סימן רטו סעיף ג וסימן רלט סעיף ד:

תוספות

הא דאמר ישיבת סוכה עלי **והא דאמר** שבועה שלא אשב בסוכה. פי' היכא דאמר ישיבת סוכה עלי קונם מיחל חייל משום דסוכה אינה משועבדת לו אבל היכא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה ונומו משועבד לסוכה לא חייל ות"ת אדמפליג בנדרים בשבועות ליפלוג ולימי בשבועות דבשבועות נמי זימנין דחייל היכא דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה דר"ל דאה"נ אלא מורחא דמילתא קמני דסתם נדרים סתמן נאסר עליו ופתם שבועות קאסר נפשיה אחפצא והיינו מה דומר בנדרים מה שייך בנדרים דהייני דקאסר חפצא עליה ממה שייך בשבועות והייני דקאסר נפשיה אחפצא ועי"ל ודאי בשבועות לא חייל בשום לד אפילו היכא דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה וטעם גדול יש בנדר דבשבועות כיון דסתם שבועות קאסר נפשיה אחפצא ולא קאסר חפצא אנפשיה א"כ אפילו כשאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אפילו אמר שבועה שלא אשב בסוכה והני כאילו אמר שבועה שלא אשב בסוכה והאי דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה לא משום דקאסר חפצא עליה דבודאי בשבועות לא שייך כה אלא יד שבועה הוי ולעולם קאסר נפשיה אחפצא ובנדרים לאחרן גיסא:

תורה אור השלם

ו. איש כי ידור נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו בכל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אפיסא וכו' ואמר רבינא וכו' ומאי כל יחל כל יחל מדרבנן להייני: **(ו)** ד"ה שבועה נמי וכו' המצוה דהכתיב נמי כל"ל והד"ל: **(ז)** ד"ה אמר בהכי וכו' אסר עליו הא ודאי וכו' ואפילו במתלה מלי נדר דקאסר חפצא וכו' דמצוה והיכי קאמר שלא וכו' דבנדרים אמר קונם: **(ד)** ד"ה וכי מצות וכו' לא חשיבא מצוה הנאה דלא ניתנו:

מוסף רש"י

שבועה שאיני ישן. דשבועה חלה על דבר שאין בו ממש (לעיל טו:), וכי מצות ליהנות ניתנו. שהמצות שניתנו ליהנות לא ליהנות ניתנו לכם, לא בשם הנאה ניתנו להם, אלא נוחלים מלך היה עליהם (מאירין פס.) לשון אל נתאריסם ניתנו (ויק"ר בח ו), ולא ביטל יכול יהא חייב. והנה זו קרויה הרעה שהוא מרע לעצמו שמבטל את המצוה (שבועות כז.).

פירוש הרא"ש

הא מותר קתני. פ"ל דאקרבן שאוכל לך קאי ובהא קתני מותר דמשמע דלא הי נדר כלל ולישנא דחומר בשבועות מבנדרים משמע דנדר הוי אלא דלא ממיר בשבועה: על דאידך שאני ישן בו. ומהא זי קרויה הרעה שהוא מרע לעצמו שמבטל את המצוה (שבועות כז.).

ג) [לעיל טו:]. **ד)** [עיין פוס' מגיגה י. ד"ה לשמאל]. **ה)** [עיין פוס' שבועות סה. ד"ה משל"ל הסברת פנין דהכא]. **ו)** [שבועות כז.]. **ז)** [שיך עוד לע"ל]. **ח)** [שבועות יט:]. **ט)** ע"כ שיך לע"ל. **י)** [לעיל טו:].

תוספות הש"ס

ז) איש כי ידור נדר לה' אם השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו בכל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה אפיסא וכו' ואמר רבינא וכו' ומאי כל יחל כל יחל מדרבנן להייני: **(ב)** ד"ה שבועה נמי וכו' המצוה דהכתיב נמי כל"ל והד"ל: **(ג)** ד"ה אמר בהכי וכו' אסר עליו הא ודאי וכו' ואפילו במתלה מלי נדר דקאסר חפצא וכו' דמצוה והיכי קאמר שלא וכו' דבנדרים אמר קונם: **(ד)** ד"ה וכי מצות וכו' לא חשיבא מצוה הנאה דלא ניתנו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com